

Συνοπτική ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Επισκόπηση της μαθητείας ΕΛΛΑΔΑ

Εκσυγχρονισμός και επέκταση των προγραμμάτων μαθητείας στην Ελλάδα

Μπορείτε να κατεβάσετε
την έκθεση εδώ:
[www.cedefop.europa.eu/en/
publications-and-resources/
publications/4160](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4160)

Η έκθεση με τίτλο *Επισκόπηση της μαθητείας: Ελλάδα* εντάσσεται στο πλαίσιο της δεύτερης σειράς εκδόσεων του Cedefop για τις θεματικές επισκοπήσεις της μαθητείας σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1): παρουσιάζει τα ευρήματα της θεματικής επισκόπησης που διενεργήθηκε στην Ελλάδα. Στη συγκεκριμένη σειρά ανήκουν και άλλες δύο εκθέσεις, οι οποίες καλύπτουν την επισκόπηση που πραγματοποιήθηκε αντίστοιχα στην Ιταλία και τη Σλοβενία. Οι θεματικές επισκοπήσεις για τις τρεις χώρες πραγματοποιήθηκαν από το 2015 έως το 2017.

Η μαθητεία υπάρχει στην Ελλάδα ως διακριτή επιλογή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) για τους εκπαιδευόμενους στο επίπεδο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τη δεκαετία του 1950, πρόσφατα υπό τη μορφή προγραμμάτων ΕΠΑΣ Μαθητείας [Επαγγελματικές Σχολές (ανώτερης δευτεροβάθμιας) εκπαίδευσης], τα οποία προσφέρονται κατά κύριο λόγο από τον ΟΑΕΔ (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού). Από το 2013, και λόγω της ιδιαίτερης έμφασης που δίνεται και πάλι στο θέμα αυτό στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η μαθητεία αποτελεί

(1) Η πρώτη σειρά περιλαμβάνει τις εκθέσεις σχετικά με την θεματική επισκόπηση των προγραμμάτων μαθητείας για τη Λιθουανία και τη Μάλτα.

προτεραιότητα στις εξελίξεις της πολιτικής για την ΕΕΚ στην Ελλάδα. Οι δραστηριότητες για τη μεταρρύθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας στη χώρα ενισχύθηκαν ιδιαίτερα κατά την περίοδο 2013-16 και περιλάμβαναν τη θέσπιση μιας σειράς παράγωγων νομοθετικών διατάξεων, αποφάσεων και εγκυκλίων που αφορούσαν ειδικά τη δομή και τη διακυβέρνηση του συστήματος μαθητείας, καθώς και τις λειτουργικές πτυχές του συστήματος. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο του 2016 για την αναβάθμιση της ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένης της μαθητείας (στο εξής αναφερόμενο ως Στρατηγική ΕΕΚ 2016), περιλαμβάνει τη σταδιακή καθιέρωση νέων προγραμμάτων μαθητείας, παράλληλα με το υφιστάμενο πρόγραμμα που προσφέρεται από τον ΟΑΕΔ.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω εξελίξεων, το σύστημα μαθητείας στην Ελλάδα περιλαμβάνει τα εξής:

- (α) το πρόγραμμα των ΕΠΑΣ, το οποίο προσφέρεται στο επίπεδο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οδηγεί στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 4 σύμφωνα με το εθνικό και το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων (ΕΘΠΠ και ΕΠΠ αντίστοιχα), έπειτα από δύο έτη εναλλασσόμενης μάθησης στο σχολείο και στον χώρο εργασίας·
- (β) το πρόγραμμα των ΕΠΑΛ (επαγγελματικά λύκεια) που προσφέρεται στο επίπεδο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οδηγεί στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 5 σύμφωνα με τα πλαίσια ΕΘΠΠ/ΕΠΠ, έπειτα από ένα έτος εναλλασσόμενης μάθησης στο σχολείο και στο χώρο εργασίας·
- (γ) το πρόγραμμα μαθητείας των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), το οποίο προσφέρεται στο επίπεδο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οδηγεί στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 5 σύμφωνα με τα πλαίσια ΕΘΠΠ/ΕΠΠ, έπειτα από τέσσερα εξάμηνα μάθησης σε ΙΕΚ και ένα εξάμηνο στον χώρο εργασίας (για εκείνα τα ΙΕΚ που επιλέγουν τα προγράμματα μαθητείας έναντι άλλων μορφών πρακτικής άσκησης που αποτελούσαν τη συνήθη πρακτική μέχρι σήμερα).

Και τα τρία προγράμματα θα συνυπάρχουν για χρονικό διάστημα πέντε ετών, έως ότου ολοκληρωθεί η αξιολόγηση ολόκληρου του συστήματος (2020-21)

και ληφθούν αποφάσεις σχετικά με τη μελλοντική δομή του. Παράλληλα με τα προγράμματα αυτά, προσφέρονται επίσης προγράμματα ΕΕΚ χωρίς μάθηση στο χώρο εργασίας σε επίπεδο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ, απόκτηση προσόντων επιπέδου 4 σύμφωνα με τα πλαίσια ΕΘΠΠ/ΕΠΠ).

Οι εξελίξεις πολιτικής επήλθαν σε μια χρονική συγκυρία κατά την οποία η ελληνική οικονομία έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι συνθήκες στην ελληνική αγορά εργασίας επιδεινώνονταν διαρκώς από το 2008, δεδομένου ότι η ύφεση, η οποία ήταν μεγαλύτερη από το αναμενόμενο, είχε αρνητικές επιπτώσεις στα ποσοστά απασχόλησης σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, τις περιφέρειες και σχεδόν σε όλους τους τομείς. Από το 2008 έως τις αρχές του 2014 χάθηκαν περίπου ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας, ενώ τα υψηλά ποσοστά ανεργίας ανέρχονταν σε ποσοστό πολύ μεγαλύτερο του 25 %. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ελλάδα υπέστησαν βαρύτατο πλήγμα από την κρίση και δεν έχουν κατορθώσει ακόμη να ανακάμψουν. Οι εξελίξεις αυτές αποτελούν μείζονα πρόκληση για το προβλεπόμενο σύστημα μαθητείας, όσον αφορά τόσο τους στόχους εγγραφών μαθητευόμενων σε όλα τα προγράμματα (οι οποίοι είχαν καθοριστεί μόνο σε γενικές γραμμές, αλλά κατευθύνουν προς διπλασιασμό των εγγραφών της περιόδου 2015-16) όσο και τη μελλοντική μετάβαση των μαθητευόμενων σε θέσεις κανονικής απασχόλησης στην αγορά εργασίας.

Τον Ιούλιο του 2015, το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (στο εξής αναφερόμενο ως Υπουργείο Παιδείας), το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (στο εξής αναφερόμενο ως Υπουργείο Εργασίας) και το Cedefop ξεκίνησαν τη θεματική επισκόπηση της μαθητείας στην Ελλάδα. Κύριος στόχος της συγκεκριμένης θεματικής επισκόπησης ήταν η καταγραφή της αποκτηθείσας εμπειρίας και των εξελίξεων πολιτικής στο χώρο της ΕΕΚ και της μαθητείας της περιόδου 2013-16, καθώς και ο προσδιορισμός των παραμέτρων που πρέπει να εξεταστούν για την περαιτέρω ανάπτυξη και λειτουργία του νέου συστήματος μαθητείας από πλευράς λύσεων και συστάσεων πολιτικής.

Πλαίσιο 1. Πεδίο εστίασης της επισκόπησης

Στο πλαίσιο της επισκόπησης εξετάστηκαν τα ακόλουθα:

- το κανονιστικό πλαίσιο, καθώς και η πρακτική οργάνωση του προγράμματος ΕΠΑΣ, το οποίο εφαρμοζόταν ήδη πριν από τις εξελίξεις πολιτικής της περιόδου 2013-16, με σκοπό την άντληση διδαγμάτων για το νέο σύστημα μαθητείας (που περιλαμβάνει δύο επιπλέον προγράμματα)
- οι διατάξεις που καθορίζονται στα έγγραφα πολιτικής και κανονιστικών ρυθμίσεων της περιόδου 2013-16 και θεσπίζουν ένα νέο σύστημα μαθητείας με επιπτώσεις για τα προγράμματα μαθητείας όσον αφορά τη θέση τους στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, τη διακυβέρνησή τους και τη συνολική προσφορά και ζήτηση.

Η ανάλυση της ανεκτίμητης εμπειρίας που έχει αποκτηθεί από το πρόγραμμα ΕΠΑΣ ήταν καθοριστικής σημασίας για την κατανόηση της πολιτικής και κανονιστικής δομής του νέου συστήματος, καθώς και για τον προσδιορισμό των πλεονεκτημάτων και των προκλήσεων του νέου κανονιστικού πλαισίου που διέπει τη μαθητεία γενικότερα.

Πηγή: Cedefop.

ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Οι εκτεταμένες εξελίξεις πολιτικής στο χώρο της ΕΕΚ και της μαθητείας της περιόδου 2013-16 είχαν ως αποτέλεσμα τη θέσπιση μεγάλου αριθμού διατάξεων, οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της ποιότητας, επεκτείνοντας παράλληλα την παροχή μαθητείας μέσω νέων προγραμμάτων. Παρότι αποτελούν ένα καλό σημείο εκκίνησης για την εφαρμογή του συστήματος στην πράξη από τους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς, εξακολουθούν να υπάρχουν βασικές προκλήσεις.

Διακυβέρνηση

Οι εξελίξεις πολιτικής στο χώρο της ΕΕΚ την περίοδο 2013-16 είχαν ως επακόλουθο τη δημιουργία νέων οργάνων με αρμοδιότητες στον τομέα της μαθητείας (Εθνική Επιτροπή ΕΕΚ, Τεχνική

Επιτροπή ΕΕΚ και Εθνικό Συντονιστικό Όργανο Μαθητείας), παράλληλα με υφιστάμενους φορείς⁽²⁾ και εκπροσώπους της αγοράς εργασίας (κοινωνικοί εταίροι, επιμελητήρια). Οι εντολές, οι ρόλοι, οι ευθύνες τους, καθώς και ο τρόπος λειτουργίας τους, δεν ορίζονται με σαφήνεια, ενώ παρατηρούνται αλληλεπικαλύψεις στους ρόλους των δύο εθνικών τεχνικών οργάνων με αρμοδιότητες στον τομέα της μαθητείας. Πρέπει επίσης να αναθεωρηθούν και/ή να επιβεβαιωθούν οι ρόλοι και οι ευθύνες των αρμόδιων εθνικών φορέων και εκπροσώπων της αγοράς εργασίας, αλλά και να προσδιοριστούν οι συνδέσεις μεταξύ των εν λόγω οργάνων, φορέων και εκπροσώπων, τόσο οριζόντια (στο ίδιο επίπεδο: εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) όσο και μεταξύ των διαφόρων επιπέδων (τρόπος σύνδεσης των δομών διακυβέρνησης σε εθνικό επίπεδο με τις αντίστοιχες δομές σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο).

Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και των επιμελητηρίων εξακολουθεί να μην είναι διεξοδικά καθορισμένος: είναι επίσης υπερβολικά αποδυναμωμένος, δεδομένου ότι η μαθητεία προϋποθέτει την από κοινού ευθύνη της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας, καθώς και την εξασφάλιση της άμεσης συμμετοχής των επιχειρήσεων. Το πλαίσιο διακυβέρνησης του νέου συστήματος μαθητείας δεν είναι ολοκληρωμένο: οι κοινωνικοί εταίροι και τα επιμελητήρια δεν συμμετέχουν ούτε στην Εθνική ούτε στην Τεχνική επιτροπή για την ΕΕΚ/μαθητεία, οι οποίες αποτελούν δύο από τα νέα όργανα που δημιουργήθηκαν σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων.

Τα μέλη της ομάδας συντονισμού της θεματικής επισκόπησης συμφωνούν ότι τα ζητήματα διακυβέρνησης συγκαταλέγονται στις πλέον επιτακτικές προκλήσεις όσον αφορά το μεταρρυθμισμένο σύστημα μαθητείας. Βασική πρόκληση για τη χώρα αποτελεί η θέσπιση ενός πλαισίου διακυβέρνησης το οποίο συστηματοποιεί το διάλογο, επιμερίζει τις ευθύνες, προάγει την αμοιβαία εμπιστοσύνη, εξισορροπεί τα αποκλίνοντα συμφέροντα και επιτρέπει τον προγραμματισμό σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς

(2) Υπουργείο Παιδείας, Υπουργείο Εργασίας, ΟΑΕΔ, Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (ΓΓ ΔΒΜ), Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠ-ΠΕΠ).

πρέπει να σκέπτονται και να ενεργούν στο πλαίσιο ενός ενιαίου συστήματος μαθητείας και μιας ενιαίας δομής διακυβέρνησης.

Περιεχόμενο κατάρτισης και ικανότητα ανταπόκρισης στην αγορά εργασίας

Η επισκόπηση κατέδειξε ότι η προσφορά θέσεων μαθητείας δεν είναι πλήρως εναρμονισμένη με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Πρώτον, τα επαγγελματικά περιγράμματα βάσει των οποίων καταρτίζονται τα προγράμματα σπουδών μαθητείας θεωρούνται σε μεγάλο βαθμό παρωχημένα· οι διαδικασίες για την επικαιροποίησή τους (ή την υιοθέτηση νέων) χαρακτηρίζονται ως αρκετά πολύπλοκες και μη ευέλικτες. Επιπλέον, στα προγράμματα σπουδών μαθητείας καθορίζεται μόνο το σχολικό σκέλος της μάθησης· το σκέλος του χώρου εργασίας απουσιάζει.

Δεύτερον, η επιλογή επαγγελματικών περιγραμμάτων που πρέπει να προσφέρονται ως ειδικότητες μαθητείας δεν εναρμονίζεται ακόμη συστηματικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Δεν βασίζεται σε έρευνα των αναγκών ούτε σε αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του συστήματος μαθητείας. Παρά τις πρόσφατες εξελίξεις, όπως η θέσπιση ενός ευρύτερου μηχανισμού για τη διάγνωση των αναγκών σε δεξιότητες (2016), διατάξεις για ένα ολοκληρωμένο, λειτουργικό σύστημα αναπροφοδότησης, το οποίο θα παρέχει στοιχεία ειδικά για τη διαδικασία χάραξης πολιτικής σχετικά με τα προγράμματα μαθητείας, είτε είναι περιορισμένες είτε δεν υπάρχουν.

Μία ακόμη πρόκληση που συνεπάγεται η θέσπιση δύο επιπλέον προγραμμάτων αφορά τον τρόπο οργάνωσης της προσφοράς ειδικοτήτων μαθητείας και στα τρία προγράμματα, ώστε να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις και/ή ο ανταγωνισμός (για τους εκπαιδευόμενους και τις επιχειρήσεις) μεταξύ των τριών παρόχων. Κάθε πρόγραμμα αντιστοιχεί σε έναν συγκεκριμένο πάροχο (ΕΠΑΣ, ΕΠΑΛ, ΙΕΚ) και οι διαφορετικοί κρατικοί φορείς που είναι αρμόδιοι για τα τρία προγράμματα τα προωθούν κατά τρόπο μη συντονισμένο. Οι επιχειρήσεις και οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται ότι τα τρία προγράμματα αποτελούν διαφορετικές επιλογές στο πλαίσιο ενός ενιαίου συστήματος.

Συμμετοχή και στήριξη των επιχειρήσεων

Η έλλειψη ενημέρωσης των επιχειρήσεων όσον αφορά τα προγράμματα μαθητείας αποτελεί ευρέως αναγνωρισμένη πρόκληση για το σύστημα. Η

ενημέρωση των μη συμμετεχουσών επιχειρήσεων για τα προγράμματα μαθητείας είτε είναι ελλιπής είτε ανύπαρκτη. Η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με τις διαδικασίες, τους όρους, τις προϋποθέσεις και τα σημεία επικοινωνίας της μαθητείας αποτελεί έναν από τους κυριότερους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν. Σε τοπικό επίπεδο, τα επιμελητήρια και οι επαγγελματικές ενώσεις δεν προωθούν ενεργά τη μαθητεία μεταξύ των μελών τους ούτε έχουν λάβει σχετική σαφή αρμοδιότητα.

Τα κίνητρα που παρέχονται μέχρι στιγμής είναι μάλλον μονομερή, καθώς εστιάζουν στις επιδοτήσεις για τη συνεισφορά των επιχειρήσεων στις απολαβές των μαθητευόμενων. Απουσία αναλύσεων κόστους-οφέλους και ενός πληρέστερου συνόλου κινήτρων μη οικονομικού χαρακτήρα που θα έπρεπε να έχουν στη διάθεσή τους, οι επιχειρήσεις εκτιμούν ιδιαίτερα τα οικονομικά κίνητρα, ειδικότερα στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης. Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή δεν είναι βιώσιμη, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της προβλεπόμενης μείωσης της χρηματοδότησης από την ΕΕ μετά το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Άλλες (ειδικές ανά πρόγραμμα) προκλήσεις

Πέραν των γενικών προκλήσεων για το μελλοντικό σύστημα, υπάρχουν ορισμένες προκλήσεις που αφορούν συγκεκριμένα προγράμματα. Μια σημαντική αδυναμία του προγράμματος ΕΠΑΣ είναι οι περιορισμένες ευκαιρίες περαιτέρω προόδου για τους αποφοίτους των ΕΠΑΣ, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν διατυπώσει τους προβληματισμούς τους σχετικά με τη μονοετή διάρκεια φοίτησης του προγράμματος των ΕΠΑΛ. Οι προβληματισμοί σχετικά με την παροχή μαθητείας από τα ΙΕΚ αφορούν, μεταξύ άλλων, το κατά πόσον θα πρόκειται για παρόμοιο πρόγραμμα με τα προγράμματα των ΕΠΑΣ και ΕΠΑΛ. Ενώ τα τελευταία δύο προγράμματα είναι σχεδιασμένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχονται εξολοκλήρου με συστηματική εναλλαγή μεταξύ σχολείου και επιχειρήσεων, η μαθητεία στα ΙΕΚ φαίνεται να λαμβάνει τη μορφή ενός εξαμήνου εναλλαγής μεταξύ σχολής και επιχείρησης (από τα πέντε συνολικά εξάμηνα ενός προγράμματος), στο πλαίσιο του οποίου ο εκπαιδευόμενος υπογράφει σύμβαση με την επιχείρηση για τη συγκεκριμένη

περίοδο. Δεν προβλέπεται συστηματική εναλλαγή καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος μαθητείας ΙΕΚ. Παρότι η έκθεση αναφέρει το ΙΕΚ ως πρόγραμμα μαθητείας και το τοποθετεί σε ισότιμη βάση με τα προγράμματα των ΕΠΑΣ και ΕΠΑΛ (όπως ορίζονται στα βασικά έγγραφα πολιτικής), φαίνεται ότι τα υφιστάμενα κύρια χαρακτηριστικά του εξακολουθούν να υποδηλώνουν ότι δεν θα πρόκειται για πρόγραμμα, αλλά για έναν τρόπο οργάνωσης της μάθησης στο χώρο εργασίας για το εξάμηνο κατά το οποίο αυτή απαιτείται (επί του παρόντος οργανώνεται μόνο με τη μορφή πρακτικής άσκησης).

ΚΥΡΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Στην επισκόπηση προτείνεται να δοθεί προτεραιότητα στις δομές διακυβέρνησης και να αντιμετωπιστούν όλες οι προκλήσεις μέσω διεξοδικής ανάλυσης των ρόλων που συνδέονται με την ανάπτυξη και την παροχή μαθητείας, καθώς και μέσω σαφούς κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των παραγόντων (όργανα, φορείς, εκπρόσωποι της αγοράς εργασίας) στα διάφορα επίπεδα.

Στη Στρατηγική ΕΕΚ προβλέπεται η σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τη στήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων όσον αφορά την ΕΕΚ και τη μαθητεία, η οποία όμως θα πρέπει να είναι ανοικτή στη συμμετοχή κοινωνικών εταίρων και επιμελητηρίων. Επίσης, απαιτείται η λεπτομερής περιγραφή της αρμοδιότητας της Εθνικής Επιτροπής ειδικά όσον αφορά τα προγράμματα μαθητείας, ενώ μπορεί επίσης να της ανατεθούν, μεσοπρόθεσμα, καθήκοντα λήψης αποφάσεων, τουλάχιστον για καθορισμένο φάσμα θεμάτων σχετικών με τα προγράμματα μαθητείας.

Θα πρέπει να υπάρχει ένα τεχνικό όργανο ⁽³⁾ με διευρυμένη σύνθεση, ο οποίος θα υποστηρίζεται από επαρκείς ανθρώπινους πόρους για την ενίσχυση της επιχειρησιακής του ικανότητας. Οι κοινωνικοί εταίροι και τα επιμελητήρια πρέπει επίσης να ενισχύσουν τους εσωτερικούς τους διαύλους συνεργασίας, ώστε να μπορέσουν να προετοιμαστούν καλύτερα για την αποτελεσματική συμμετοχή τους σε ένα μοντέλο κοινής διακυβέρνησης. Οι εθνικοί φορείς με αρμοδιότητες ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών (ΙΕΠ, ΓΓ ΔΒΜ) και επαγγελματικών περιγραμμάτων (ΕΟΠΠΕΠ) πρέπει να ενισχύσουν τις ικανότητές τους όσον αφορά τα προγράμματα μαθητείας και να συμμετέχουν στις επιτροπές.

Στη βάση μιας σαφούς, συμμετοχικής δομής διακυβέρνησης ⁽⁴⁾, τα βασικά καθήκοντα όσον αφορά

το σχεδιασμό και την παροχή μαθητείας μπορούν να ασκούνται συλλογικά σε εθνικό επίπεδο. Η Εθνική Επιτροπή μπορεί να λειτουργεί ως πλατφόρμα, τόσο για την αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων ζητημάτων σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων μαθητείας όσο και για τον καθορισμό της θέσης τους στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η επιλογή των ειδικοτήτων που προσφέρονται σε ολόκληρη τη χώρα μέσω των τριών προγραμμάτων μαθητείας μπορεί να αποφασίζεται από την Εθνική Επιτροπή, βάσει πληροφοριών για την αγορά εργασίας που προέρχονται από ένα ολοκληρωμένο σύστημα, το οποίο θα διαρθρώνεται γύρω από τον μηχανισμό διάγνωσης που θεσπίστηκε πρόσφατα από το Υπουργείο Εργασίας και το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ) (2016)· θα πρέπει επίσης να στηριχθεί σε συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της μαθητείας, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης των αποφοίτων προγραμμάτων μαθητείας στην αγορά εργασίας. Σε αυτό το επίπεδο επίσης μπορεί να συμφωνηθεί ένα ευρύτερο σύνολο κινήτρων, στο οποίο θα δίνεται έμφαση σε κίνητρα μη οικονομικού χαρακτήρα.

Το (ενιαίο) τεχνικό όργανο μπορεί επίσης να στηρίζει την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος ανατροφοδότησης, το οποίο θα παρέχει τη δυνατότητα στην Εθνική Επιτροπή να διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τις στρατηγικές αποφάσεις που περιγράφονται. Μπορεί να προωθήσει την εκπόνηση αναλύσεων κόστους-οφέλους ή να συντονίσει τις εργασίες για τη διοργάνωση εκστρατειών σχετικά με την προώθηση των προγραμμάτων μαθητείας, τη θέσπιση διατάξεων διασφάλισης της ποιότητας ή τη συνοχή των υπηρεσιών καθοδήγησης για τους εκπαιδευόμενους.

Το προτεινόμενο πλαίσιο διακυβέρνησης μπορεί να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη και να καθορίσει σαφείς ρόλους για τους κοινωνικούς εταίρους και τα επιμελητήρια σε πολλούς τομείς καθηκόντων, στους οποίους οι εθνικές αρχές μπορούν να διατηρήσουν

⁽³⁾ Επί του παρόντος προβλέπονται δύο τεχνικοί φορείς: ο ένας στη Στρατηγική ΕΕΚ και ο άλλος στο πλαίσιο ποιότητας μαθητείας.

⁽⁴⁾ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει τα στοιχεία διακυβέρνησης σε επίπεδο συστήματος ως βασικό ζήτημα για τη θέσπιση ενός μελλοντικού πλαισίου ποιότητας μαθητείας, στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης συνεργασίας με τη Συμβουλευτική Επιτροπή Επαγγελματικής Κατάρτισης (ACVT) για τον σκοπό αυτό.

απλά συντονιστικό ρόλο. Σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί να προβλεφθεί η ανανέωση ή η διεύρυνση της αρμοδιότητας των κοινωνικών εταίρων και των επιμελητηρίων σχετικά με την επικαιροποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων που αφορούν τις ειδικότητες μαθητείας, τη συμβολή τους στην ανάπτυξη του σκέλους των προγραμμάτων σπουδών που αφορούν το χώρο εργασίας και την ανάπτυξη προτύπων για τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις και τους εκπαιδευτές στο εσωτερικό των επιχειρήσεων.

Τέλος, στο πλαίσιο της ενισχυμένης συνεργασίας και εμπιστοσύνης, ορισμένα καθήκοντα σε εθνικό επίπεδο μπορούν να παραμείνουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων των εθνικών αρχών. Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ) μπορούν να διατηρήσουν το ρόλο που διαδραματίζουν στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών (βασισμένων στα επαγγελματικά πρότυπα και το σκέλος μάθησης στο χώρο εργασίας που θα αναπτύσσουν οι κοινωνικοί εταίροι και τα επιμελητήρια), υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεργάζονται στενότερα μεταξύ τους για την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων και την αξιοποίηση συνεργειών. Το Υπουργείο Παιδείας μπορεί να συντονίζει, και σε ορισμένες περιπτώσεις να διοργανώνει, δραστηριότητες κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς σε όλα τα προγράμματα με βάση τη μάθηση από συναδέλφους όλων των προγραμμάτων (peer learning).

Ομοίως, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω περιγραφή και η ενεργοποίηση της λειτουργίας των δομών διακυβέρνησης σε τοπικό επίπεδο, με κατεύθυνση που εδραιώνει την τακτική και συστηματική συνεργασία μεταξύ των κρατικών αρχών, των σχολείων και του επιχειρηματικού κόσμου, πάνω και πέρα από προσεγγίσεις βασιζόμενες σε μεμονωμένα έργα. Η παροχή μαθητείας σε τοπικό επίπεδο μπορεί να ενισχυθεί με διάφορους τρόπους στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ βασικών παραγόντων: προσαρμογή των σχολικών προγραμμάτων στις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας· προσέγγιση των εκπαιδευόμενων και των επιχειρήσεων με συντονισμένο τρόπο· στήριξη των

επιχειρήσεων και ενίσχυση της ποιοτικής μάθησης στο χώρο εργασίας.

Σκοπός των τομέων παρέμβασης είναι η επιτυχής αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων που έχουν αναγνωριστεί και η δημιουργία ενός συνεκτικού συστήματος μακράς διάρκειας. Η διαδικασία αυτή μπορεί να είναι χρονοβόρα. Δεδομένου ότι το σύστημα αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία και να υποβληθεί σε αξιολόγηση κατά την περίοδο 2020-21 βάσει γενικών ποσοτικών στόχων ⁽⁵⁾, ο διαθέσιμος χρόνος για τη διεξοδική του ανάπτυξη είναι περιορισμένος, γεγονός που μπορεί να παρεμποδίσει την επίτευξη των στόχων της μεταρρύθμισης (δημιουργία ενός συνεκτικού και ποιοτικού συστήματος μαθητείας με τη συμμετοχή όλων των μερών, τα οποία μοιράζονται τους ίδιους στόχους και τις ίδιες διαδικασίες).

Η πλήρης έκθεση με τίτλο *Επισκόπηση της μαθητείας: Ελλάδα* απευθύνεται καταρχάς στους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι εκπροσωπούνται στην ομάδα συντονισμού, στους φορείς που συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς και στο ευρύτερο κοινό. Η κατανομή των πιθανών παρεμβάσεων σε διάφορα επίπεδα, από βραχυπρόθεσμες έως μεσοπρόθεσμες πριν από την αξιολόγηση του συστήματος, μπορεί να βοηθήσει τους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς να καταλείψουν τους πόρους τους αποδοτικά και να ασκήσουν μεγαλύτερο έλεγχο επί των μεταρρυθμίσεων. Η ανάγνωση της παρούσας έκθεσης σε συνδυασμό με τις εκθέσεις για την Ιταλία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα και τη Σλοβενία θα παράσχει εξαιρετικά χρήσιμα στοιχεία σε όσους ενδιαφέρονται να λάβουν πιο εμπειριστατωμένη πληροφόρηση σχετικά με την εμπειρία άλλων χωρών όσον αφορά τη θέσπιση ή την επέκταση προγραμμάτων μαθητείας.

⁽⁵⁾ Οι ποσοτικοί στόχοι για το σύστημα συνολικά έχουν καθοριστεί σε γενικές μόνο γραμμές και αναθεωρούνται συχνά μετά τη σύναψη του Μνημονίου Συνεννόησης (ΜΣ) του 2015 μεταξύ του ελληνικού κράτους και των διεθνών δανειστών του. Συγκεκριμένοι στόχοι καθορίζονται στο πλαίσιο ειδικών παρεμβάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ).